

Zbigniew BUKOWSKI

UNIwersytet KAZIMIERZA WIELKIEGO W BYDGOSZCZY

WŁADZA WODNA I ADMINISTRACJA WODNA NA GRUNCIE USTAWY Z DNIA 20 LIPCA 2017 PRAWO WODNE

WATER ADMINISTRATION CONCERNING ACT FROM 20 JULY 2017.
WATER LAW

1. Wprowadzenie

Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne¹ operuje pojęciem władza wodna. Jest ona przedmiotem regulacji zawartej w dziale VIII zatytułowanym właśnie „Władza wodna”. Dział ten składa się z dwóch rozdziałów: minister właściwy do spraw gospodarki wodnej oraz służby państwowe.

Pojęcie władza wodna funkcjonowała już w okresie II Rzeczypospolitej na bazie ustawy wodnej z dnia 19 września 1922 r.² Jej część szósta nosiła tytuł „O władzach i postępowaniu”. Władzami wodnymi były:

- 1) Ministerstwo Robót Publicznych;
- 2) władza administracyjna drugiej instancji (urząd wojewódzki);
- 3) władza administracyjna pierwszej instancji (starostwo)³.

1 Dz.U. z 2017 r. poz. 1566 z późn.zm.

2 Tekst pierwotny: Dz.U. Nr 102, poz. 936. Na temat tej ustawy zob. Z.Mikulski, Osiemdziesiąt lat polskiego prawa wodnego 1922-2002, *Gospodarka Wodna* 2003, Nr 11, s.448-454; M.Roliński, Elementy prawa wodnego w rozwoju historycznym ze szczególnym uwzględnieniem polskich ustaw wodnych (część I), *Studia Iuridica Lublinensia* 2012, nr 18, s. 85-86.

3 Po zmianach ustawy w 1928 r.:

- 1) Ministerstwo Robót Publicznych;
- 2) wojewódzka władza administracji ogólnej;
- 3) powiatowa władza administracji ogólnej.

Natomiast w ustawie z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne nie używa się pojęcia administracja wodna. Jednakże określa ona organy administracji publicznej wykonujące kompetencje władcze w sferze gospodarki wodnej i ochrony wód.

Nowa ustawa Prawo wodne z 2017 roku staje się dopiero przedmiotem analiz w doktrynie prawa i praktyce⁴. Nie dotyczyły one na razie w szerszym zakresie problematyki władzy wodnej i administracji wodnej.

Celem tego artykułu jest charakterystyka władzy wodnej oraz administracji wodnej w przepisach ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne.

2. Minister właściwy do spraw gospodarki wodnej

Nowa ustawa Prawo wodne określa jako podstawowy organ władzy wodnej ministra właściwego do spraw gospodarki wodnej. Został on nazwany naczelnym organem administracji rządowej właściwym w sprawach gospodarowania wodami (art. 353 ust. 1). Zwrócić można tu uwagę na użycie pojęcia „naczelnym”, które wydawało się, iż od kilkunastu już lat nie było stosowane w aktach prawnych.

Ponadto minister jest w zakresie ogólnych zadań:

- kształtuje kierunki polityki wodnej państwa, uwzględniając kierunki rozwoju żeglugi śródlądowej (art. 354 ust. 1),
- koordynuje realizację zadań publicznych w gospodarce wodnej (art. 354 ust. 2),
- wykonuje obowiązki informacyjne i sprawozdawcze wobec Komisji Europejskiej w zakresie określonym w przepisach ustawy (art. 354 ust. 3),
- wykonuje obowiązki wynikające z umów międzynarodowych dotyczących gospodarki wodnej, których Rzeczpospolita Polska jest stroną (art. 354 ust. 4),
- nadzoruje Wody Polskie (art. 356 ust. 1),
- przeprowadza kontrolę w Wodach Polskich na zasadach i w trybie określonych w przepisach o kontroli w administracji rządowej (art. 356 ust. 3),
- sprawuje nadzór nad działalnością:

- 1) państwowej służby hydrologiczno-meteorologicznej;
- 2) państwowej służby hydrogeologicznej;
- 3) państwowej służby do spraw bezpieczeństwa budowli piętrzących (art. 360).

4 Prawo wodne. Zgoda wodnoprawna (art. 388 i in.). Komentarz, red. Magdalena Tomaszewska, Warszawa 2018; Krzysztof Filipek, Mariusz Kucharski, Paweł Michalski, Nowe prawo wodne najważniejsze zmiany dla gmin i przedsiębiorstw wodociągowo-kanalizacyjnych, Warszawa 2017; Ewa Piętowska, Lucyna Osuch-Chacińska, Agnieszka Cybulska, Piotr Ćwiek, Marta Stachowska, Michał Wyszogrodzki, Nowe prawo wodne, Warszawa 2017; zob. także artykuły Marka Górskiego w tym tomie.

Niektóre z tych zdań zostały w ustawie uszczegółowione. Koordynacja realizacji zadań publicznych w gospodarce wodnej obejmuje w szczególności:

- 1) wydawanie Prezesowi Wód Polskich wytycznych i poleceń dotyczących sposobu realizacji zadań oraz żądanie przekazania informacji w tym zakresie (wskazując termin ich przekazania, nie dłuższy niż 3 miesiące i nie krótszy niż 14 dni od dnia przekazania żądania);
- 2) akceptację przygotowanych przez Prezesa Wód Polskich propozycji dotyczących sposobu realizacji zadań w zakresie inwestycji.

W ten sposób uregulowane zostały stosunki wewnątrzadministracyjne służbowe pomiędzy ministrem a Prezesem Wód Polskich.

Nadzór nad Wodami Polskimi polega w szczególności na:

- 1) dokonaniu oceny okresowej Prezesa Wód Polskich;
- 2) dokonywaniu rocznej oceny działalności Wód Polskich;
- 3) zatwierdzaniu planu finansowego oraz rocznych planów działalności;
- 4) zatwierdzaniu programów realizacji zadań związanych z utrzymywaniem wód oraz pozostałego mienia Skarbu Państwa związanego z gospodarką wodną oraz planowanych inwestycji w gospodarce wodnej i ich zmian;
- 5) zatwierdzaniu sprawozdań z działalności za rok poprzedni;
- 6) zatwierdzaniu planów kontroli:
 - a) w jednostkach organizacyjnych Wód Polskich,
 - b) gospodarowania wodami wykonywanej przez Wody Polskie;
- 7) poleceniu przeprowadzenia kontroli nieujętych w planie kontroli.

Użyte w ustawie pojęcie nadzoru obejmuje zadania o charakterze kierowniczo-kontrolnym. Nie jest to więc nadzór w ujęciu administracyjnoprawnym (takim jak nadzór wojewody nad samorządem terytorialnym).

W stosunku do wyżej wymienionych zadań kierowniczych szczegółowe przepisy odnoszą się do dokonania oceny okresowej Prezesa Wód Polskich oraz do dokonywania rocznej oceny działalności Wód Polskich.

Rocznej oceny działalności Wód Polskich dokonuje minister właściwy do spraw gospodarki wodnej w terminie do dnia 30 czerwca roku następującego po roku, którego dotyczy roczna ocena. Dokonuje się jej na podstawie:

- 1) analizy sprawozdania z działalności Wód Polskich oraz rocznego sprawozdania finansowego;
- 2) wyników bieżącego monitoringu realizacji zadań;
- 3) wyników kontroli resortowej oraz zewnętrznych organów kontroli;
- 4) okresowej oceny przyjmowania i załatwiania skarg.

Roczna ocena ma na celu w szczególności przekazanie informacji na temat skuteczności i jakości wykonywanych zadań oraz wskazanie oczekiwań dotyczących funkcjonowania Wód Polskich. Ocena może być pozytywna, pozytywna z zastrzeżeniami albo negatywna. Dokonuje się jej na piśmie i wymaga uzasadnienia. Roczna ocenę przekazuje się Prezesowi Wód Polskich. Może on wnieść zastrzeżenia do rocznej oceny w terminie 14 dni od dnia jej otrzymania. W przypadku uznania za zasadne zastrzeżeń Prezesa Wód Polskich do rocznej oceny, roczna ocena ulega zmianie.

Druga szczegółowo uregulowana ocena to ocena okresowa Prezesa Wód Polskich. Minister właściwy do spraw gospodarki wodnej dokonuje jej w terminie do dnia 30 września roku następującego po roku, którego dotyczy ocena okresowa. Ma na celu w szczególności przekazanie Prezesowi Wód Polskich informacji na temat skuteczności, jakości i celowości podejmowanych przez niego działań, oczekiwań dotyczących efektów i jakości pracy oraz preferowanych kierunków rozwoju. Jest dokonywana w szczególności w oparciu o informacje zawarte w rocznej ocenie. Dokonuje się jej na piśmie i wymaga uzasadnienia. Może być pozytywna, pozytywna z zastrzeżeniami albo negatywna. Ocenę okresową przekazuje się Prezesowi Wód Polskich w celu zajęcia przez niego stanowiska. Może on przedstawić na piśmie ministrowi właściwemu do spraw gospodarki wodnej swoje stanowisko, w tym zastrzeżenia do oceny okresowej, w terminie miesiąca od dnia jej otrzymania. W przypadku uznania przez ministra właściwego do spraw gospodarki wodnej za zasadne zastrzeżeń Prezesa Wód Polskich do oceny okresowej ocena okresowa ulega zmianie. Natomiast w przypadku przyznania Prezesowi Wód Polskich negatywnej oceny okresowej minister właściwy do spraw gospodarki wodnej odwołuje Prezesa Wód Polskich.

Nadzór ministra nad działalnością państwowych służb polega w szczególności na:

- 1) zatwierdzaniu rocznych sprawozdań z realizacji przez państwową służbę hydrologiczno-meteorologiczną, państwową służbę hydrogeologiczną oraz państwową służbę do spraw bezpieczeństwa budowy piętrzących zadań określonych w przepisach ustawy;
- 2) kontroli efektywności i celowości wydatkowania środków publicznych, w tym wykorzystania środków przekazanych przez Wody Polskie, na realizację zadań przez państwową służbę hydrologiczno-meteorologiczną, państwową służbę hydrogeologiczną oraz państwową służbę do spraw bezpieczeństwa budowy piętrzących.

Tak, jak w przypadku Wód Polskich nadzór ten obejmuje więc czynności kierowniczo-kontrolne.

Szczególnym obowiązkiem ministra wobec Sejmu jest składanie co 2 lata, nie później niż do dnia 31 sierpnia, informacji o gospodarowaniu wodami dotyczącej:

- 1) stanu zasobów wodnych państwa i stanu ich wykorzystywania;
- 2) realizacji planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy;
- 3) współpracy międzynarodowej na wodach granicznych oraz wykonywania umów w tym zakresie;
- 4) realizacji zadań w zakresie utrzymywania wód oraz pozostałego mienia Skarbu Państwa związanego z gospodarką wodną;
- 5) prowadzonych inwestycji;
- 6) realizacji planów zarządzania ryzykiem powodziowym oraz planu przeciwdziałania skutkom suszy;
- 7) stanu ochrony ludności i mienia przed powodzią oraz suszą.

Umożliwiono ministrowi w celu zapewnienia sprawnej realizacji zadań tworzenie delegatur urzędu zapewniającego obsługę ministra właściwego do spraw gospodarki wodnej. Delegatury te mogą być tworzone w szczególności do prowadzenia spraw dotyczących zgód wodnoprawnych w przypadkach, w których wnioskodawcą są Wody Polskie, oraz wykonywania kontroli gospodarowania wodami wykonywanej w stosunku do Wód Polskich.

3. Państwowa Rada Gospodarki Wodnej

Państwowa Rada Gospodarki Wodnej jest organem opiniodawczo-doradczym ministra właściwego do spraw gospodarki wodnej. Do zakresu jej działania należy opracowywanie dla ministra właściwego do spraw gospodarki wodnej opinii, propozycji i wniosków w sprawach gospodarowania wodami, ochrony przed powodzią i skutkami suszy, w szczególności:

- 1) przedstawianie propozycji oraz wniosków dotyczących poprawy stanu zasobów wodnych oraz ochrony przed powodzią i skutkami suszy;
- 2) opiniowanie projektów dokumentów planistycznych, o których mowa w art. 315 pkt 1–3, 6, 7 oraz 11 i 12 ustawy Prawo wodne;
- 3) opiniowanie projektów programów realizacji zadań związanych z utrzymywaniem wód oraz pozostałego mienia Skarbu Państwa związanego z gospodarką wodną oraz planowanych inwestycji w gospodarce wodnej;
- 4) opiniowanie projektów aktów normatywnych regulujących sprawy gospodarki wodnej;
- 5) wyrażanie opinii w sprawach zleconych przez ministra właściwego do spraw gospodarki wodnej.

W skład Państwowej Rady wchodzi:

- 1) Przewodniczący Państwowej Rady;
- 2) dwóch Zastępców Przewodniczącego Państwowej Rady;
- 3) Sekretarz Państwowej Rady;
- 4) członkowie Państwowej Rady w liczbie 30.

Przewodniczący Państwowej Rady, Zastępcy Przewodniczącego Państwowej Rady oraz członkowie Państwowej Rady są powoływani przez ministra właściwego do spraw gospodarki wodnej spośród kandydatów zgłaszanych przez ogólnopolskie organizacje zrzeszające jednostki samorządu terytorialnego, uczelnie, jednostki naukowe, organizacje społeczne, gospodarcze oraz ekologiczne, związane z gospodarką wodną. Minister właściwy do spraw gospodarki wodnej może odwołać Przewodniczącego Państwowej Rady, Zastępców Przewodniczącego Państwowej Rady lub członka Państwowej Rady przed upływem jej kadencji na wniosek jednostki samorządu terytorialnego, uczelni, jednostki naukowej lub organizacji, która zgłosiła jego kandydaturę.

W miejsce odwołanego Przewodniczącego Państwowej Rady, Zastępców Przewodniczącego Państwowej Rady lub członka Państwowej Rady minister właściwy do spraw gospodarki wodnej powołuje nowego Przewodniczącego Państwowej Rady, Zastępców Przewodniczącego Państwowej Rady lub członka Państwowej Rady. Ta sama osoba może pełnić funkcję Przewodniczącego Państwowej Rady nie dłużej niż przez dwie kadencje. Kadencja Państwowej Rady trwa 4 lata. Przewodniczący Państwowej Rady kieruje pracami Państwowej Rady oraz reprezentuje Państwową Radę na zewnątrz.

4. Służby państwowe

Pod pojęciem służb państwowych rozumie się w ustawie Prawo wodne państwową służbę hydrologiczno-meteorologiczną, państwową służbę do spraw bezpieczeństwa budowli piętrzących oraz państwową służbę hydrogeologiczną.

Państwowa służba hydrologiczno-meteorologiczna wykonuje zadania państwa w zakresie osłony hydrologicznej i meteorologicznej społeczeństwa, środowiska, dziedzictwa kulturowego, gospodarki i rozpoznawania zagrożeń niebezpiecznymi zjawiskami zachodzącymi w atmosferze lub hydrosferze, a także na potrzeby rozpoznania i kształtowania oraz ochrony zasobów wodnych kraju. Państwowa służba do spraw bezpieczeństwa budowlu piętrzących wykonuje zadania państwa w zakresie nadzoru nad stanem technicznym i stanem bezpieczeństwa budowli piętrzących, przy czym kompetencje tej służby nie naruszają kompetencji organów nadzoru budowlanego, określonych w przepisach ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane. Państwowa służba hydrogeologiczna wykonuje zadania państwa na potrzeby rozpoznawania, bilansowania i ochrony wód podziemnych w celu racjonalnego wykorzystania tych wód przez społeczeństwo oraz gospodarkę.

Państwową służbę hydrologiczno-meteorologiczną oraz państwową służbę do spraw bezpieczeństwa budowli piętrzących pełni Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej – Państwowy Instytut Badawczy. Instytut ten:

- posiada i utrzymuje bazę danych historycznych i bieżących z zakresu stanu technicznego oraz stanu bezpieczeństwa budowli piętrzących zaliczonych zgodnie z przepisami ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane do XXVII kategorii, zgromadzoną w wyniku ujednoczonych metod określania stanu technicznego oraz stanu bezpieczeństwa tych budowli, stanowiącą jednolite źródło informacji dla organów administracji rządowej;
- posiada i utrzymuje bazę danych historycznych z zakresu meteorologii, hydrologii i oceanologii, zgromadzoną w wyniku ujednoczonych metod określanych przez Światową Organizację Meteorologiczną, stanowiącą wyłączne źródło informacji hydrologicznych, meteorologicznych i oceanologicznych dla potrzeb rozpoznania i kształtowania oraz ochrony zasobów wodnych kraju, a także rozpoznania warunków meteorologicznych, klimatologicznych i oceanologicznych.

Państwową służbę hydrogeologiczną pełni Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy. Posiada on i utrzymuje bazę danych historycznych z zakresu hydrogeologii.

Do zadań państwowej służby hydrologiczno-meteorologicznej należy:

- 1) wykonywanie pomiarów i obserwacji hydrologicznych oraz meteorologicznych;
- 2) wykonywanie badań elementów hydrologicznych i morfologicznych wód powierzchniowych na potrzeby planowania w gospodarowaniu wodami, w szczególności sporządzania dokumentacji planistycznych;
- 3) gromadzenie, przetwarzanie, archiwizowanie i udostępnianie informacji hydrologicznych oraz meteorologicznych;
- 4) wykonywanie bieżących analiz i ocen sytuacji hydrologicznej oraz meteorologicznej;
- 5) opracowywanie i przekazywanie prognoz meteorologicznych oraz hydrologicznych;
- 6) opracowywanie i przekazywanie organom administracji publicznej ostrzeżeń przed niebezpiecznymi zjawiskami zachodzącymi w atmosferze i hydrosferze;
- 7) realizowanie zadań wynikających z przynależności do organizacji międzynarodowych w zakresie dotyczącym meteorologii, hydrologii i oceanologii;
- 8) wykonywanie modelowania hydrologicznego i hydraulicznego w zakresie zagrożeń powodziowych oraz zjawiska suszy;
- 9) prowadzenie działań edukacyjnych w zakresie hydrologii, meteorologii i oceanologii;
- 10) współpraca z organami administracji publicznej w zakresie ograniczania skutków niebezpiecznych zjawisk zachodzących w atmosferze i hydrosferze;
- 11) przygotowywanie scenariuszy ekstremalnych zdarzeń hydrologicznych i meteorologicznych.

Służba ta posiada i utrzymuje:

- 1) podstawową sieć i specjalne sieci pomiarowo-obszaryjne;
- 2) system gromadzenia, przetwarzania i wymiany danych;
- 3) biura prognoz meteorologicznych, biura prognoz hydrologicznych i centra modelowania powodziowego i suszy;
- 4) inne komórki organizacyjne, które:
 - a) organizują, nadzorują i eksploatują podstawową sieć i specjalne sieci pomiarowo-obszaryjne oraz system gromadzenia, przetwarzania i wymiany danych,
 - b) opracowują oceny oraz analizy charakterystyk hydrologicznych i meteorologicznych dla potrzeb projektowych,
 - c) przygotowują dane i oceny dla potrzeb bilansowania zasobów wód powierzchniowych, rozpoznawania, kształtowania oraz ochrony zasobów wodnych kraju,
 - d) prowadzą prace rozwojowe i metodyczne w zakresie określonym w pkt 1–3.

Do zadań państwowej służby do spraw bezpieczeństwa budowli piętrzących należy:

- 1) wykonywanie badań i pomiarów pozwalających na opracowanie oceny stanu technicznego i stanu bezpieczeństwa:
 - a) budowli piętrzących stanowiących własność Skarbu Państwa, zaliczonych zgodnie z przepisami ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane do XXVII kategorii,
 - b) budowli piętrzących stanowiących własność Skarbu Państwa innych niż określone w lit. a, wskazanych przez ministra właściwego do spraw gospodarki wodnej, które z uwagi na zły stan techniczny zagrażają lub mogą zagrażać bezpieczeństwu;
- 2) opracowywanie ocen stanu technicznego i stanu bezpieczeństwa budowli piętrzących, o których mowa w pkt 1;
- 3) prowadzenie bazy danych dotyczących budowli piętrzących zaliczonych zgodnie z przepisami ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane do XXVII kategorii, zawierającej dane techniczne oraz informacje o lokalizacji, stanie prawnym, stanie technicznym i stanie bezpieczeństwa tych budowli;
- 4) opracowywanie, w oparciu o wykonane oceny stanu technicznego i stanu bezpieczeństwa budowli piętrzących, raportu o stanie bezpieczeństwa tych budowli;
- 5) analiza i weryfikacja wytycznych w zakresie wykonywania badań, pomiarów i ocen stanu technicznego i stanu bezpieczeństwa budowli piętrzących w oparciu o aktualną wiedzę techniczną;
- 6) organizowanie szkoleń i seminariów dotyczących bezpieczeństwa budowli piętrzących.

Państwowa służba do spraw bezpieczeństwa budowli piętrzących przekazuje:

- 1) wyniki badań i pomiarów, o których mowa w pkt 1, oraz oceny stanu technicznego i stanu bezpieczeństwa budowli piętrzących Wodom Polskim niezwłocznie po ich opracowaniu;
- 2) raport, o którym mowa w pkt 4, ministrowi właściwemu do spraw gospodarki wodnej, Wodom Polskim oraz Głównemu Inspektorowi Nadzoru Budowlanego nie później niż do dnia 30 kwietnia każdego roku.

Służba ta posiada i utrzymuje:

- 1) specjalistyczny sprzęt niezbędny do prowadzenia badań i pomiarów stanu technicznego i stanu bezpieczeństwa budowli piętrzących;
- 2) system gromadzenia, przetwarzania i wymiany danych;
- 3) komórki organizacyjne, które:
 - a) wykonują badania i pomiary niezbędne do sporządzania ocen stanu technicznego i stanu bezpieczeństwa budowli piętrzących,
 - b) opracowują oceny stanu technicznego i stanu bezpieczeństwa budowli piętrzących,
 - c) opracowują raport o stanie bezpieczeństwa budowli piętrzących na podstawie analizy oceny stanu technicznego i stanu bezpieczeństwa budowli piętrzących,
 - d) prowadzą prace rozwojowe i metodyczne w zakresie oceny stanu technicznego i stanu bezpieczeństwa budowli piętrzących.

Do zadań państwowej służby hydrogeologicznej należy:

- 1) wykonywanie pomiarów, obserwacji i badań hydrogeologicznych;
- 2) gromadzenie, przetwarzanie, archiwizowanie oraz udostępnianie zgromadzonych informacji dotyczących warunków hydrogeologicznych, wielkości zasobów, stanu chemicznego i ilościowego wód podziemnych;
- 3) prowadzenie i aktualizacja baz danych hydrogeologicznych, w szczególności:
 - a) wykazu wielkości zasobów wód podziemnych, w tym dostępnych zasobów wód podziemnych i zasobów eksploatacyjnych ujęć wód podziemnych,
 - b) bazy danych o obiektach hydrogeologicznych,
 - c) bazy danych mapy hydrogeologicznej kraju,
 - d) bazy danych monitoringu wód podziemnych,
 - e) bazy danych o poborze wód podziemnych,
 - f) bazy danych jednolitych części wód podziemnych,
 - g) bazy danych o obiektach związanych z działalnością człowieka oddziałujących na stan wód podziemnych,
 - h) bazy danych zasięgów powodzi wywołanych przez wody gruntowe;
- 4) wykonywanie bieżących analiz i ocen sytuacji hydrogeologicznej;
- 5) opracowywanie oraz przekazywanie prognoz zmian wielkości zasobów wód podziemnych, w tym dostępnych zasobów wód podziemnych oraz stanu wód podziemnych, a także ich zagrożeń;
- 6) opracowywanie i przekazywanie organom administracji publicznej ostrzeżeń przed niebezpiecznymi zjawiskami zachodzącymi w strefach zasilania oraz poboru wód podziemnych;
- 7) udział w działaniach związanych z zapobieganiem skutkom nadzwyczajnych zagrożeń wywołanych w szczególności przez powodzie, o których mowa w pkt 3 lit. h oraz susze, a także wyznaczanie zasięgów powodzi historycznych na podstawie danych geologicznych;
- 8) ocena wpływu i oddziaływań na stan chemiczny i ilościowy wód podziemnych;
- 9) wykonywanie badań hydrogeologicznych na potrzeby planowania w gospodarowaniu wodami;
- 10) prowadzenie działań edukacyjnych w zakresie hydrogeologii;
- 11) prowadzenie prac rozwojowych i metodycznych w zakresie zadań wymienionych w pkt 1–9.

Posiada ona i utrzymuje sieć obserwacyjno-badawczą wód podziemnych oraz zespoły do spraw ocen i prognoz hydrogeologicznych.

Służby państwowe są finansowane ze środków Wód Polskich. Właścicielem wszystkich informacji zbieranych i przetwarzanych przez służby państwowe jest Skarb Państwa. Państwowa służba hydrologiczno-meteorologiczna i państwowa służba hydrogeologiczna publikują informacje zebrane i przetworzone w ostrzeżeniach, prognozach, komunikatach, biuletynach lub rocznikach.

5. Administracja wodna

Pojęcie administracji wodnej używane było do tej pory w stosunku do organów administracji publicznej w sposób władczy rozstrzygających sprawy administracyjne z zakresu gospodarki wodnej. Na gruncie nowej ustawy administracja ta jest określana w art. 397 odnoszącym się do organów właściwych w sprawie zgód wodnoprawnych. Zgodnie z art. 397 ust. 1 organem właściwym w sprawie zgód wodnoprawnych są właściwe organy Wód Polskich. Taka regulacja powoduje, iż administracja wodna jest de facto normowana w dziale VI ustawy „Gospodarowanie mieniem Skarbu Państwa”, którego rozdział 2 dotyczy właśnie Wód Polskich.

Wody Polskie są państwową osobą prawną w rozumieniu art. 9 pkt 14 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz.U. z 2016 r. poz. 1870, z późn. zm.). Siedzibą Wód Polskich jest Warszawa. W skład Wód Polskich wchodzi następujące jednostki organizacyjne:

- 1) Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej z siedzibą w Warszawie;
- 2) regionalne zarządy gospodarki wodnej z siedzibami w Białymstoku, Bydgoszczy, Gdańsku, Gliwicach, Krakowie, Lublinie, Poznaniu, Rzeszowie, Szczecinie, Warszawie i we Wrocławiu;
- 3) zarządy zlewni;
- 4) nadzory wodne.

Organem właściwym w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. - Kodeks postępowania administracyjnego w sprawie zgód wodnoprawnych jest dyrektor regionalnego zarządu gospodarki wodnej Wód Polskich w sprawach:

- a) pozwoleń wodnoprawnych, o których mowa w art. 388 ust. 1 pkt 1:
 - jeżeli korzystanie z usług wodnych, wykonywanie urządzeń wodnych lub eksploatacja instalacji lub urządzeń wodnych są związane z przedsięwzięciami lub instalacjami, o których mowa w art. 378 ust. 2a ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska,
 - na wykonanie budowli przeciwpowodziowych,
 - na przerzuty wody i wykonanie niezbędnych do tego urządzeń wodnych,
 - na wprowadzanie do wód powierzchniowych substancji hamujących rozwój glonów,
 - na działania związane z rekultywacją wód powierzchniowych lub wód podziemnych,
 - na wydobywanie z wód powierzchniowych, w tym z morskich wód wewnętrznych wraz z wodami wewnętrznymi Zatoki Gdańskiej oraz wód morza terytorialnego, kamienia, żwiru, piasku oraz innych materiałów, a także na wycinanie roślin z wód lub brzegu,
 - na wprowadzanie do urządzeń kanalizacyjnych ścieków przemysłowych zawierających substancje szczególnie szkodliwe dla środowiska, określone w przepisach wydanych na podstawie art. 100 ust. 1, pochodzących z eksploatacji instalacji związanej z przedsięwzięciami, o których mowa w art. 378 ust. 2a ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska,
 - jeżeli korzystanie z usług wodnych lub wykonywanie urządzeń wodnych odbywa się w całości lub w części na terenach zamkniętych w rozumieniu art. 3 pkt 40 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska,

- b) ocen wodnoprawnych, o których mowa w art. 388 ust. 1 pkt 3,
- c) pozwoleń wodnoprawnych, o których mowa w art. 389, wymaganych dla przedsięwzięcia, jeżeli jest organem właściwym w sprawie jednego z pozwoleń,
- d) pozwoleń wodnoprawnych, o których mowa w art. 389, jeżeli dotyczą korzystania z wód i wykonywania urządzeń wodnych w sztucznych zbiornikach wodnych usytuowanych na śródlądowych wodach płynących, będących przedsięwzięciem mogąącym zawsze znacząco oddziaływać na środowisko,
- e) decyzji, o których mowa w art. 77 ust. 3 i 8 oraz w art. 176 ust. 4 (art. 397 ust. 3 pkt 1).

Dyrektora regionalnego zarządu oraz zastępców dyrektora regionalnego zarządu powołuje i odwołuje Prezes Wód Polskich (art. 245). Dyrektorzy regionalnych zarządów kierują pracą regionalnych zarządów gospodarki wodnej (art. 244).

Regionalne zarządy gospodarki wodnej wykonują następujące zadania Wód Polskich:

- 1) z uwzględnieniem przepisów art. 397 ust. 3 prowadzą sprawy dotyczące:
 - a) decyzji, o których mowa w art. 76 ust. 2, art. 77 ust. 14, art. 166 ust. 5, art. 175 ust. 1, art. 176 ust. 9, art. 182 ust. 1, art. 199 ust. 4, art. 201 ust. 1, art. 202 ust. 1, art. 206 oraz w art. 343 ust. 2, 3 i 6,
 - b) zgód wodnoprawnych, o których mowa w art. 388 ust. 1 pkt 1, 2 i 4;
- 2) opiniują projekty uchwał, o których mowa w art. 37 ust. 1 i art. 39 ust. 1;
- 3) weryfikują wpływ istniejących urządzeń wodnych i udzielonych zgód wodnoprawnych na warunki bytowania i wędrówki gatunków zwierząt wodnych o znaczeniu gospodarczym;
- 4) analizują sprawozdania, o których mowa w art. 89 ust. 1;
- 5) uzgadniają projekty aktów prawa miejscowego, o których mowa w art. 162;
- 6) współuczestniczą w zapewnieniu ochrony ludności i mienia przed powodzią i przeciwdziałaniu skutkom suszy, na poziomie regionów wodnych;
- 7) uzgadniają projekty dokumentów oraz projekty decyzji, o których mowa w art. 166 ust. 2;
- 8) koordynują realizację inwestycji w regionach wodnych, z wyłączeniem śródlądowych dróg wodnych o szczególnym znaczeniu transportowym;
- 9) wykonują prawa właścicielskie Skarbu Państwa w stosunku do śródlądowych wód płynących oraz gruntów pokrytych tymi wodami oraz zawierają porozumienia, o których mowa w art. 213 ust. 1 i 3, z wyłączeniem śródlądowych dróg wodnych o szczególnym znaczeniu transportowym;
- 10) zapewniają obsługę administracyjno-biurową komitetów konsultacyjnych, o których mowa w art. 250;
- 11) reprezentują Skarb Państwa w stosunku do mienia, o którym mowa w art. 258 ust. 1, 5 oraz 7 i 8;
- 12) wykonują uprawnienia właściciela wód w zakresie rybactwa śródlądowego w stosunku do śródlądowych wód płynących stanowiących własność Skarbu Państwa;
- 13) sporządzają projekty dokumentacji planistycznych, o których mowa w art. 317 ust. 1 pkt 1–6 i 8;
- 14) wykonują kontrolę gospodarowania wodami, o której mowa w art. 335 ust. 1 pkt 1;

- 15) realizują i współdziałają w realizacji działań służących prowadzeniu zrównoważonego gospodarowania wodami, w tym osiągnięciu celów, o których mowa w art. 56, art. 57, art. 59 oraz w art. 61, w regionach wodnych;
- 16) planują zadania związane z utrzymywaniem wód i pozostałego mienia Skarbu Państwa związanego z gospodarką wodną, w tym obwałowań oraz obszaru międzywala, z wyłączeniem śródlądowych dróg wodnych o szczególnym znaczeniu transportowym;
- 17) planują przedsięwzięcia związane z odbudową ekosystemów zdegradowanych przez eksploatację zasobów wodnych;
- 18) nadzorują działania, o których mowa w ust. 4 pkt 12 i 13;
- 19) sporządzają, prowadzą, weryfikują i na bieżąco aktualizują wykazy obszarów chronionych, o których mowa w art. 317 ust. 4;
- 20) opiniują projekty wojewódzkich planów gospodarki odpadami, o których mowa w przepisach ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach w zakresie ochrony zasobów wodnych;
- 21) opiniują, w odniesieniu do bezpośrednich zagrożeń szkodą w wodach oraz szkody w wodach, decyzje, o których mowa w art. 13 ust. 3 oraz art. 15 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie (Dz. U. z 2014 r. poz. 1789, z 2015 r. poz. 277 i 1926 oraz z 2017 r. poz. 1215);
- 22) gromadzą, przetwarzają, udostępniają i przekazują informacje na potrzeby planowania przestrzennego i centrów zarządzania kryzysowego;
- 23) planują utrzymywanie śródlądowych dróg wodnych, z wyłączeniem śródlądowych dróg wodnych o szczególnym znaczeniu transportowym;
- 24) współdziałają z wojewodami w zakresie opracowywania wojewódzkiego planu zarządzania kryzysowego;
- 25) podejmują działania mające na celu bilansowanie ilościowe i jakościowe wód powierzchniowych i podziemnych;
- 26) podejmują działania mające na celu zapewnienie na potrzeby ludności, przemysłu oraz rolnictwa wody w odpowiedniej ilości i jakości;
- 27) pełnią funkcję organu regulacyjnego, o którym mowa w art. 27a ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz.U. z 2017 r. poz. 328, 1566 i 2180).

Kolejnym Organem właściwym w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. - Kodeks postępowania administracyjnego w sprawie zgód wodnoprawnych jest dyrektor zarządu zlewni Wód Polskich w sprawach pozwoleń wodnoprawnych, o których mowa w art. 388 ust. 1 pkt 1, niewymienionych w pkt 1 lit. a, c i d (art. 397 ust. 3 pkt 2).

Dyrektora zarządu zlewni oraz zastępców dyrektora zarządu zlewni powołuje i odwołuje Prezes Wód Polskich, na wniosek dyrektora regionalnego zarządu. Dyrektorzy zarządów zlewni kierują pracą zarządów zlewni.

Zarządy zlewni wykonują następujące zadania Wód Polskich:

- 1) z uwzględnieniem przepisów art. 397 ust. 3 prowadzą sprawy dotyczące:
 - a) decyzji, o których mowa w art. 80, art. 132, art. 135 ust. 1 pkt 1 i ust. 3, art. 188 ust. 3 i 5, art. 190 ust. 2, 13 i 14, art. 191 ust. 1 i 3, art. 226 ust. 4, art. 237 ust. 3 pkt 1, art. 271 ust. 7, art. 272 ust. 19, art. 273 ust. 6, art. 275 ust. 15 i 19, art. 281 ust. 7, art. 310 ust. 7, art. 311 ust. 6 oraz w art. 469 ust. 3,
 - b) zgód wodnoprawnych, o których mowa w art. 388 ust. 1 pkt 1;

- 2) współuczestniczą w zapewnieniu ochrony ludności i mienia przed powodzią i przeciwdziałaniu skutkom suszy, na poziomie zlewni;
- 3) prowadzą sprawy dotyczące:
 - a) opłat za usługi wodne, o których mowa w art. 268 ust. 1 oraz w art. 269 ust. 1 pkt 2,
 - b) opłat podwyższonych, o których mowa w art. 280 pkt 1;
- 4) zawierają porozumienia, o których mowa w art. 238 ust. 2;
- 5) ustalają wysokość należności, o których mowa w art. 306 ust. 1;
- 6) planują i prowadzą inwestycje z zakresu gospodarki wodnej, w tym pełnią funkcję inwestora albo inwestora zastępczego, w zakresie określonym w przepisach ustawy, z wyłączeniem śródlądowych dróg wodnych o szczególnym znaczeniu transportowym;
- 7) realizują i współdziałają w realizacji działań służących prowadzeniu zrównoważonego gospodarowania wodami, w tym osiągnięciu celów, o których mowa w art. 56, art. 57, art. 59 oraz w art. 61, w zlewniach;
- 8) realizują zadania związane z utrzymywaniem wód i pozostałego mienia Skarbu Państwa związanego z gospodarką wodną, w tym obwałowań oraz obszaru międzywala, z wyłączeniem śródlądowych dróg wodnych o szczególnym znaczeniu transportowym;
- 9) realizują przedsięwzięcia związane z odbudową ekosystemów zdegradowanych przez eksploatację zasobów wodnych oraz współdziałają w tym zakresie z właściwymi organami i podmiotami;
- 10) współpracują z podmiotami korzystającymi z wód i wykonującymi urządzenia wodne, w tym z podmiotami planującymi budowę lub modernizację instalacji wykorzystujących hydroenergię do wytwarzania energii elektrycznej;
- 11) współpracują z podmiotami gospodarczymi prowadzącymi działalność żeglugową w zakresie utrzymania i rozwoju śródlądowych dróg wodnych, z wyłączeniem śródlądowych dróg wodnych o szczególnym znaczeniu transportowym;
- 12) wykonują działania ochronne zgodnie z ustaleniami planów zadań ochronnych i planów ochrony dla obszarów Natura 2000, o których mowa w przepisach ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, w odniesieniu do wód, do których prawa właścicielskie wykonują Wody Polskie lub podmioty, którym powierzono wykonywanie uprawnień właścicielskich na podstawie przepisów niniejszej ustawy;
- 13) utrzymują śródlądowe drogi wodne, z wyłączeniem śródlądowych dróg wodnych o szczególnym znaczeniu transportowym;
- 14) programują, planują i nadzorują wykonywanie urządzeń melioracji wodnych w trybie, o którym mowa w art. 199 ust. 2;
- 15) prowadzą ewidencję, o której mowa w art. 194 ust. 1, art. 196 ust. 1 i art. 302 ust. 1;
- 16) uzgadniają projekty uchwał, o których mowa w art. 87 ust. 1.

Ostatnim już organem wykonującym zadania wynikające z art. 397 ust. 3 jest kierownik nadzoru wodnego Wód Polskich, który jest organem właściwym w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. - Kodeks postępowania administracyjnego w sprawach zgłoszeń wodnoprawnych.

Kierownika nadzoru wodnego powołuje i odwołuje dyrektor regionalnego zarządu, na wniosek dyrektora zarządu zlewni, po zasięgnięciu opinii właściwego starosty. Kierownicy nadzorów wodnych kierują pracą nadzorów wodnych.

Nadzory wodne, z uwzględnieniem przepisów art. 397 ust. 3, wykonują następujące zadania Wód Polskich:

- 1) prowadzą sprawy dotyczące decyzji, o których mowa w art. 232 ust. 4, art. 394 ust. 2 oraz w art. 424 ust. 1;
- 2) współuczestniczą w zapewnieniu ochrony ludności i mienia przed powodzią i przeciwdziałaniu skutkom suszy, na poziomie zlewni;
- 3) prowadzą sprawy dotyczące zgłoszeń wodnoprawnych;
- 4) przyjmują wnioski o wydanie zgód wodnoprawnych oraz innych decyzji przewidzianych w ustawie;
- 5) realizują i współdziałają w realizacji działań służących prowadzeniu zrównoważonego gospodarowania wodami, w tym osiągnięciu celów, o których mowa w art. 56, art. 57, art. 59 oraz w art. 61, w zlewniach;
- 6) utrzymują i eksploatują urządzenia wodne będące własnością Skarbu Państwa, z wyłączeniem urządzeń wodnych, w stosunku do których minister właściwy do spraw żeglugi śródlądowej reprezentuje Skarb Państwa i wykonuje prawa właścicielskie Skarbu Państwa;
- 7) zapewniają sygnalizację o zagrożeniach w sytuacji wystąpienia ekstremalnych zjawisk hydrologicznych;
- 8) zapewniają oznakowanie szlaków żeglownych na śródlądowych drogach wodnych;
- 9) zapewniają należyty stan techniczny, obsługi i bezpieczeństwa budowli hydrotechnicznych będących własnością Skarbu Państwa, z wyłączeniem budowli, w stosunku do których minister właściwy do spraw żeglugi śródlądowej reprezentuje Skarb Państwa i wykonuje prawa właścicielskie Skarbu Państwa;
- 10) dokonują odczytu wskazań przyrządów pomiarowych, stosownie do art. 272 ust. 14 i art. 275 ust. 10.

Wreszcie organem właściwym w sprawie zgód wodnoprawnych jest minister właściwy do spraw gospodarki wodnej, jeżeli wnioskodawcą są Wody Polskie (art. 397 ust. 2). Minister został bliżej omówiony w ramach charakterystyki władzy wodnej.

Ponadto organem Wód Polskich jest Prezes Wód Polskich. Prezes ten kieruje działalnością Wód Polskich i reprezentuje Wody Polskie na zewnątrz. Kieruje także pracą Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej. Prezesa Wód Polskich powołuje i odwołuje minister właściwy do spraw gospodarki wodnej.

Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej wykonuje następujące zadania Wód Polskich:

- 1) przedkłada ministrowi właściwemu do spraw gospodarki wodnej sprawozdanie, o którym mowa w art. 91;
- 2) opracowuje projekt zestawu celów środowiskowych dla wód morskich, o którym mowa w art. 157, i jego aktualizacji;
- 3) opracowuje projekt programu ochrony wód morskich, o którym mowa w art. 161, i jego aktualizacji;
- 4) współuczestniczy w zapewnieniu ochrony ludności i mienia przed powodzią i przeciwdziałaniu skutkom suszy, na poziomie obszarów dorzeczy;
- 5) przygotowuje projekt wstępnej oceny ryzyka powodziowego, o którym mowa w art. 168, i jej aktualizacji;
- 6) sporządza mapy zagrożenia powodziowego, o których mowa w art. 169, i ich aktualizację oraz mapy ryzyka powodziowego, o których mowa w art. 170, i ich aktualizację;
- 7) przygotowuje projekty planów zarządzania ryzykiem powodziowym, o których mowa w art. 173, i ich aktualizację;
- 8) przygotowuje projekt planu przeciwdziałania skutkom suszy, o którym mowa w art. 185, i jego aktualizację;
- 9) prowadzi gospodarkę finansową oraz ewidencję księgową Wód Polskich;
- 10) opracowuje projekty planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy, o których mowa w art. 319 ust. 1, i ich aktualizację;
- 11) prowadzi system informacyjny gospodarowania wodami, o którym mowa w art. 329, oraz udostępnia zawarte w tym systemie zbiory danych przestrzennych;
- 12) tworzy i utrzymuje Hydroportal oraz centralny punkt dostępowy, o których mowa w art. 332 ust. 3;
- 13) realizuje działania służące zrównoważonemu gospodarowaniu wodami, w tym osiągnięciu celów środowiskowych, o których mowa w art. 56, art. 57, art. 59 oraz w art. 61, na obszarach dorzeczy i współuczestniczy w ich realizacji;
- 14) nadzoruje planowanie i realizację zadań związanych z utrzymywaniem wód i pozostałego mienia Skarbu Państwa związanego z gospodarką wodną, w tym obwałowań oraz obszaru międzywala, z wyłączeniem śródlądowych dróg wodnych o szczególnym znaczeniu transportowym;
- 15) nadzoruje planowanie i realizację przedsięwzięć związanych z odbudową ekosystemów zdegradowanych przez eksploatację zasobów wodnych;
- 16) udziela wsparcia finansowego i rzeczowego jednostkom samorządu terytorialnego w zakresie zapewnienia możliwości korzystania z zasobów wodnych na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi;
- 17) finansuje działalność służb państwowych, o których mowa w art. 367–369;
- 18) realizuje zadania obronne oraz zadania z zakresu zarządzania kryzysowego przekazane przez ministra właściwego do spraw gospodarki wodnej;
- 19) współuczestniczy z ministrem właściwym do spraw gospodarki wodnej w zakresie opracowywania krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych, o którym mowa w art. 88, i jego aktualizacji;
- 20) koordynuje zapewnienie odpowiedniej ilości i jakości wody dla ludności, przemysłu oraz rolnictwa;

- 21) sprawuje nadzór nad planowaniem inwestycji w gospodarce wodnej oraz ich realizacją, z wyłączeniem śródlądowych dróg wodnych o szczególnym znaczeniu transportowym;
- 22) ustala przebieg granic obszarów dorzeczy, granic regionów wodnych oraz granic zlewni, o których mowa w art. 13 ust. 4;
- 23) wykonuje kontrolę gospodarowania wodami, o której mowa w art. 335 ust. 1 pkt 1, oraz wydaje decyzje, o których mowa w art. 343 ust. 2 i 3.

6. Podsumowanie

Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne wprowadziła jako ustrojowo-prawną formę władzę wodną. Jej elementami są minister właściwy do spraw gospodarki wodnej oraz służby państwowe przez które rozumie się służbę hydrologiczno-meteorologiczną, państwową służbę do spraw bezpieczeństwa budowli piętrzących oraz państwową służbę hydrogeologiczną. Ponadto w jej zakres wchodzi Państwowa Rada Gospodarki Wodnej, która jest organem opiniodawczo-doradczym ministra właściwego do spraw gospodarki wodnej.

Poza władzą wodną pozostały podstawowe organy administracyjne zajmujące się gospodarką wodną w Polsce – działające w ramach państwowej osoby prawnej Wód Polskich. Zdecydowanie odróżnia to aktualną konstrukcję władzy wodnej od tej funkcjonującej w okresie II Rzeczypospolitej i po II wojnie światowej w okresie PRL do 1962 r.

Wydaje się, że aktualna konstrukcja władzy wodnej jest dość niejednorodna – poza ministrem właściwym do spraw gospodarki wodnej jako najistotniejszym podmiotem politycznym odpowiadającym za politykę gospodarki wodnej w Polsce obejmuje służby państwowe realizujące rozmaite zadania administracyjne – zarówno w formie czynności prawnych, jak i zwłaszcza w formie czynności materialno-technicznych.

Natomiast pozostałe organy administracji publicznej wykonujące zadania publiczne w zakresie gospodarki wodnej i ochrony wód (administracja wodna) muszą być wyodrębniane na podstawie szerokiej gamy przepisów zawartej w ustawie Prawo wodne. Organami administracji wodnej będą wszelkie organy funkcjonujące w ramach państwowej osoby prawnej Wód Polskich.